

כ"ד בטבת תשפ"ב, 29.12.2021

גיליון מס' 786

פרשת וארא

משבר האקלים ומכות מצרים

מאת הרב מרדכי ורדי, ראש צורים

מכות מצרים לא נועדו רק להציק למצרים כדי שישלחו את ישראל לחופשי. התורה מפרשת שהמטרה היא "וַיִּדְעוּ מִצְרַיִם כִּי אֲנִי ה'..." (ז',ה), וכן "וַיִּדְעֻם כִּי אֲנִי ה'..." (ו',ז). עשר המכות מספרות על היצירתיות האלוהית בהפעלת גורמים חיצוניים כדי ליצור שינוי תודעה מאלילות לאמונה באל אחד, בה' אלוהי ישראל. את סדרת המכות יש לחקור כדי להבין באיזה אופן דווקא המכות הללו יביאו את שינוי התודעה המיוחל.

מהר"ל טוען בספר גבורות ה', שהמכות נועדו לפרק את האמונה בעולם הטבע, באופן שיטתי מלמטה למעלה. מהמים אשר מתחת לארץ, במכת הדם, ועד לנשמת האדם שמעל השמים - במכת בכורות.

האדם האילי חיבר בין איתני הטבע לבין הכח העליון האלוהי. פרשת השבוע על עשרת המכות היא הזדמנות לבחון את המקום שלנו מול הטבע לאור משבר האקלים, המשבר בין האדם לבין הטבע העולמי בדור הזה.

הרב ראיה קוק זיהה את הבעיה של היהודי בגלות בכך שהוא ראה את הקדושה בגלות כלוחמת בטבע - הטבע כאויב הקדושה, ואת החזרה לארץ כהזדמנות למהפך שבו מתגלית לנו הקדושה שבטבע.

במקביל, א.ד. גורדון ראה כמפעל חיים את האפשרות להחזיר ליהודי הגלות את הקשר והחיבור לטבע. הוא כותב במסה הגדולה שלו "האדם והטבע" את המילים הבאות:

" כי האדם באשר הוא אדם, צריך להיות תמיד בתוך הטבע; כי הטבע הוא לאדם המרגיש והמכיר ממש מה שהמים הם לדג. כי לא רק להשתקפות בבואתו של הטבע בתוך נפשו, זקוק האדם. זקוק הוא לספירה של הטבע, ללחיצה המקפת והמאחדת, שהטבע, שההוויה האינסופית לוחצת על כל נקודה מנקודות גופו ונפשו ומכריחה אותו לחיות, להיות אדם ולהיות פרט בפני עצמו; זקוק הוא לקשר בלתי האמצעי והתמידי שבינו ובין הטבע איך-הסופי, ליניקה הנעלמה, שכל אחד מאטומי גופו ונפשו יונק מן הטבע האינסופי ושכולו יונק מן האינסוף..."

אם כך יוצא לאור מדברי הרב ראיה קוק, שבמכות מצרים הקב"ה מנחה את האדם לזנוח את האמונה המיסטית בטבע, ואחרי כניסה לארץ ישראל - היהודי צריך לגלות את הקדושה שבטבע, וזה יכול להתאפשר רק בארץ ישראל.

משבר האקלים שהתחלנו להיבהל ממנו סוף סוף, מחזיר אותנו אל שאלות היסוד של יחסינו אל הטבע. מחברה גאנית הסוגדת לטבע, עברנו לחברה תעשייתית המתעללת ובוזה לטבע, שהם שני צדדים של אותה מטבע - ריחוק של האדם מהטבע הסובב אותו.

התורה מלמדת אותנו לראות בטבע ערוץ תקשורת בין הקב"ה לבין העולם. בקללת האדמה, **וְקוֹץ וְדֶרֶךְ תִּצְמַיֵחַ** (ג', י"ח), במבול השוטף את ההשחתה המוסרית, ובירידת הגשם בעתו, כשיקוף של המצב המוסרי. אל הצעה של א.ד. גורדון, לחיבור האדם אל הטבע, נדרש להרים קומה נוספת, קומת המוסר וההקשבה לקול ה' הקורא אלינו.

בתחילת 'אורות התשובה' הרב קוק מציע למקצוע הרפואה להכניס אל המשוואה של הטיפול הרפואי גם את המצב המוסרי של האדם החולה. אפשר להעתיק את הצעה הזו גם אל אנשי איכות הסביבה.

האדם הכללי מתעלל בטבע, וכעת הוא בוחן את דרכי התשובה. אולם מעבר לפתרונות הטכניים של אנרגיה חכמה וכי"ב, יש מקום לבחון את השורש המנטאלי שהביא את האנושות למצב הזה. ואולי לשאול שאלה רחבה יותר: האם זיהום האויר בגזי חממה לא משקף גם זיהום רוחני-תרבותי שאי אפשר למדוד בטמפרטורות ואסונות טבע, אבל אפשר למדוד בסטטיסטיקות של פירוק מסגרת המשפחה, הפגיעות המיניות והעיוותים המנטאליים של הדור שגדל מול המסכים ועל ברכי הפורנו.

ואולי פגעי האקלים המשתולל הם המשך לסדרת מכות מצרים?

הרב מרדכי ורדי, רב הישוב ראש צורים. מנהל אמנותי. מיזם קולנוע שומרון

כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש להירשם בקישור: <https://forms.gle/bzbZhmBafTeQLY3k6>
תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il